

EUSKO JAURLARITZAREN
ENPLEGU PLANAREN BALORAZIOA ETA
ELAREN PROPOSAMENAK ENPLEGU
DUINAREN ALDE

2013ko maiatzaren 16a

0- SARRERA

Hego Euskal Herrian Enplegu Zerbitzu Publikoetako zerrendetan 233.033 pertsona zegoen apirilean, iaz baino 20.232 gehiago. Krisia Europar Batasunean ere pairatzen ari dira, baina ez ditu hain ondorio lazarriak. Hego Euskal Herrian langabe kopurua urtebetean %9,5 hazi da; aldiz, %2 EB-27an. Halaber, langabezia tasa HEHn %17,7ra igo da, hots, Europako tasa baino 6,8 puntu handiagoa da. Gainera, sinatzen diren kontratuen %93 aldi baterakoak dira oraindik.

Larritzeko modukoak ez dira soilik langabeziaren kopuruak; baita bera jasaten duten pertsonen egoera ere. Hain zuzen, langabeen %46,6ak ez du langabeziako inongo prestaziorik jasotzen, eta %32,9ak baino ez du kontributiboa jasotzen.

Doikuntza politikak eta erreformak -laborala, negoziazio kolektibokoa-, langabezia prestazioen eta beste laguntza sozialen murrizketak... Guztiek ondorio bakarra dute, langabezia eta babesgabezia soziala areagotzea. Beraz, egoera oso txarra izanik, okerrera egitea ekartzen dute.

I- EUSKO JAURLARITZAREN ENPLEGU PLANA

Honen harira, joan den martxoaren 18an Eusko Jaurlaritzak bere Enplegu Plana aurkeztu zuen. Bere esanetan, “enplegua sortzeko txoke-plan bat, neurri konkretu eta errealistekin”.

Haatik, hori ez da inondik ere egia. Hau ez da txoke-plan bat, aurrez bazeuden egitasmoen meta eginda osatu baita. Hau Jaurlaritzak berak ere aitortzen du: plana egiteko azpikontrata batengana jo duela eta 14.399 euro gastatu izana azaltzeko dio asmoa “sail desberdinen ekimenak egituratzea” zela, hots, ez du ezer berririk ekarri.

Planaren edukia aztertuta, ELAk honakoa nabarmendu du:

- **Plan oso lausoa da.** Landutako agiri baten itxura eman nahi du, mardula da (100dik gora orrialde), baina benetan neurriak ez dira bat ere konkretuak, ez helburuei, ez garapenari dagokienez. Hainbat ekintza aipatzen da behin eta berriz -“babestea, sustatzea, aholkatzea, orientatzea”-, baina ez dago horiekiko neurri eta ekinbide konkreturik.
- **Kontinuista da.** Planean jasotako egitasmo gehienei dagoeneko aurreko gobernuaren agintaldian ekin zitzaien. Bere garaian ere ELAk eman zuen haiei buruzko iritzia, eta enplegua hobetzeko ez dira baliagarriak izan.
- **Parte hartzeko aukerarik ez.** Planak aurkakoa esanagatik, ekarpenak egiteko ez dago aukerarik. Plana Eusko Jaurlaritzaren lan unilaterial bat izan da, eta bere edukiak aurrekontu-proiektura eraman ditu. Beraz, plan itxi bat da, gizartearen parte hartzerik gabe egin dena. Izan ere, ELAk Lehendakariari egindako iradokizunetatik bat bera ere ez da jaso. Errazagoa da esatea plan ireki bat dela, baina benetan propaganda hutsa da, ardura politikoak saihestearren.
- **Ez da errealista.** Aipatutako neurrien zati batek (esaterako, etxebizitzaren renove

planak) herritarren aldetik inbertsio ekonomikoak egitea eskatzen du, eta hori egungo krisi latzean ez da egiteko modukoa, ezta langileek -kapital sozilean partaidetza hartuz- enpresak berfinantzatzea ere.

- **2013rako aurrekontua besterik ez da zehazten**, lau urterako plana izan arren. Hain zuzen, aurtengo 281 milioiko kopurua ere ez da benetakoa, zati batean honez gero lotutako gastuak baitira, aurreko urteetan hasitako egitasmoen baitan. Gainera, Eusko Jaurlaritzak ipiniko duen diruari beste balizko ekarpen batzuk gehitzen zaizkio: ekimen pribatuarenak, Foru Aldundienak, udalenak eta are Europar Batasunarenak edota espainiar Gobernuarenak. Honelako plan batean ez da posible beste erakunde eta eragile batzuren esku dauden kopuruak gehitzea, erabakita egongo bailiran. Honek azalpen logiko bakarra du, ahalegin handi baten itxura eman nahi izatea, oinarri objektiborik ez duten kopuru arranditsuak saltzea, benetako aurrekontua oso urria delarik.
- **Enplegua sortu eta mantentzeari buruzko datuak ez dira sinesgarriak**, bi arrazoiengatik. Batetik, egiten diren estimazio edo proiektzioen oinarria lehen urterako helburuak, hots, 2013rakoak laukoiztea da. Bestetik, EAEko aurrekontuak moztu dituztenez, aurreikusitako kopuruak ere murriztangoak dira; beraz, enpleguan kalterako eragina izango dute, lanpostuak suntsituko dira. Neurriak gehiago zehazteke ezinezkoa da asmatzea enpleguan izango duten eragina. Nolanahi ere, behin eta berriz “estimazio” edota “proiektzio” bezalako hitzak erabiltzeak adierazten du kopuruak ez direla sinesgarriak.
- **Jaurlaritza enplegu-emaile gisa ez da agertzen**. Ahaztu egiten dira bere politikak: lanpostuak amortizatzea, aldi baterako enplegua murriztea, ordezkapenak ez egitea, elkarte publiko eta azpikontratetan dituzten eraginak, etab.
- **Planak berretsi egiten ditu langabeziaren hazkundera eragin duten politikak**. Esparrutzat hartzen dituzte Europar Batasunean eta espainiar estatuan bultzatzen ari diren politikak. Halaber, Eusko Jaurlaritzak aurrekontuak murriztu behar dituela ontzat ematen da. Horrenbestez, langabeziaren hazkundera eragin duten politikei men egiten zaie eta onetsi egiten dira.

Beraz, Plan honi buruz ondorio hauetara iritsi gara:

1. Eusko Jaurlaritzaren hasiera, enpleguari dagokionez, ezin okerragoa da. Aurrekontuak murrizteaz -honek langabezia haztea dakarrelarik- eta enplegu publikoa suntsitzeaz gainera, Enplegu Plan hutsal bat aurkeztu du, kezkatzen dela eta arazoari azkar heldu nahi diola adierazteko. Arazoa oso larria da, eta irtenbide eragingarriak, konprometituak eta berehalakoak behar dira.

2. Langabezia koartada da, ez helburua. Jaurlaritzaren langabeziarekiko kezka erretorika hutsa da. Kasurik hoberenean, Jaurlaritzarentzat langabezia bere politikaren “albo-efektu” bat da. Bere kezka benetakoa balitz, politikak errotik aldatuko lituzke, eta zalantzan jarriko lituzke (ez bere egin) murrizteko politikak, Europar Batasunak, Rajoyren gobernuak edo Jaurlaritzak berak erabakita direla ere. Aurrekontu- eta zerga-politikak goitik behera aldatu ezean, langabezia, txirotasuna, prekarietatea eta desberdintasun soziala areagotzen duten errezetak aplikatuko dituzte.

3. Eusko Jaurlaritzak prestakuntza ereduan ez du aldaketarik egiteko beharra aipatzen, sistemaren kalitatea alboratu eta interes ekonomiko jakin batzuk (patronala, CCOO eta UGTrenak) lehenesten dituen arren. Gainera, ez da inolako aldaketarik proposatzen “enplegurako prestakuntza” izenekoan, denek, Jaurlaritzak berak barne, onartu arren oso kalitate eskaseko eredia dela, non lehen helburua Confebask, CCOO eta UGTri dirua banatzea den eta ez EAeko beharizan sozial eta ekonomikoak aintzat hartzea. Eredu hau babesten jarraitzea gizarteari iruzur egitea da; hau, noski, bat dator finantziario publikoa duen Elkarrizketa Sozialeko Mahaia mantentzeko borondatearekin.

4. Enplegu planaren arabera aldi baterako kontratuak diruz lagundu eta enplegu prekarioak lehenetsiko dira, soldata apalekin eta hitzarmenak aplikatzen ez direlarik. PPK Espainian egiten duen politikari jarraitzen diote horrela. Bide honetatik, hots, enpresei dirua emanaz, ez da lanpostu bat bera ere sortzen. Ezin da onartu administrazioak prekaritatea eta negoziario kolektiboan salbuespenak sustatzea.

5. Jaurlaritzak eredu sozialari eusten dio- Banakako pentsamoldea indartzen da (nork bere burua salba beza, autoenplegua, banako ekimen pribatua...), helburua gizarte indibidualista eta gero eta urriagoak diren lanpostuak lortzeko lehia piztea baita, eta ez enplegua sortzea edota gizartearen baitako elkartasuna. Kolektiboa den guztia suntsitu nahi dute, baita gizartearen kohesioa definitzen duten osagaiak ere.

II- KALITATEZKO ENPLEGUA SORTZEKO ELAREN PROPOSAMENAK

ELAren iritziz enplegu-politika kalitatezko lanpostuak sortzen dituen da. Beraz, gogoeta ez da ohiko gaietan agortzen (oso garrantzitsuak izanagatik ere), esaterako prestakuntza sistema egoki baten beharra edo gizartearen beharizanak asetzeko moduko enplegu-zerbitzu publikoa; aitzitik, aintzat hartzen ditu ere lanpostuak sortzeko aukera ematen duten politika estrukturalak.

Hauek dira ELAren proposamenak:

1. Kalitatezko enplegua sortzeko politikak izateko lehenik **erabateko aldaketa egin behar da aurrekontu- eta zerga-politikei dagokienez**. Doikuntza politikak eta aurrekontuak murrizteak langabezia zeharo gehitzen ari dira. Horregatik, ezinbestekoa da aurrekontu-politika horiei buelta ematea. Gastu publikoa gehitzea ezinbestekoa da, eta honetarako azken urteetako zerga-politikak ere errotik aldatu behar dira; hala eskatu izan du ELAk hainbat proposamenetan. Europar Batasunarekiko defizit fiskala gogoratu beharra dago (urteko 2.000 milioi euro Nafarroan eta 4.400 EAEn), baita horrek eragiten duen deskapitalizazioa eta enplegua sortzeko borondatearen ukapena ere.
2. **Arlo publikoa garatu behar da, batik bat Ongizate Estatuarekin zerikusia duten zerbitzuak**. Hego Euskal Herrian gastu publikoa gizarte-babesari dagokionez (BPGaren %24,5) batez besteko tasa europarra (% 29,4) baino askoz txikiagoa da, eta honek gizarte-babesaren eta enpleguaren maila jaitsi arazten du. Enplegu publiko maila gehitu behar da hainbat arlotan: **osasuna, hezkuntza, gizarte-zerbitzuak, garraioa, etab**. Gizarte-babesa hobetzeak kalitatezko enplegu gehiago izateko aukera ematen du. Alabaina, Eusko Jaurlaritza kontrako

norabidean doa; hala adierazi zuen 2009ko Mahai Orokorreko konpromisoari muzin eginda, zeinaren arabera EEP bidez 9.500 lanpostutarako deialdia egitekoa baitzen.

3. **Lanaldi murrizketa, soldata jaitsierarik gabe.** Langabeziaren gorakadaren ondorioz produktibitatea asko hazi da, eta honen fruitua enpresen etekinetan metatzen da. Hots, aberastasunaren banaketan lan-errenten zatia gero eta txikiagoa da, enpresarioen eta kapitalaren errenten mesedetan. **Lanaldia 35 ordura jaitea**, soldata murrizketarik gabe, enplegua sortzeko politika bat da, eta erabat egingarria da aberastasunaren banaketa justuagoa izatea onartuz gero. Izan ere, kontrara egiteak, Jaurlaritzak egin duen bezala -bere garaiko akordioak baztertuz eta Legebiltzarraren 35 orduko lanaldia ezartzen duen legea urratuz-jende gutxiagok ordu gehiagoz lan egingo du. Gainera, lan produktibo zein erreproduktiboaren banaketa ere eztabaidatu beharra dago.
4. **KPIz gaindiko soldata igoerak eta gizarte-babeseko maila duinak.** Enplegua sortzeko aukera ondasun eta zerbitzuak eskuratzeko ahalmenarekin lotuta dago. Enplegurik ez badago eta lan-baldintzak gero eta okerragoak badira, ezinezkoa da ondasun eta zerbitzuak eskuratzea. Oinarritzat esportazioa hartzen duen ereduak ez du orekatuko barne-kontsumoa jaisteak eragindako enplegu galera. Nola erosiko dugu, diru-sarrerarik gabe? Horregatik, ekonomiarenak egin du soldata jaitsierak eta gizarte-prestazioak murrizten dituen politikak ezarri gero. Egiaztatuta dago soldaten erosteko ahalmena eta gizarte-babesa hobetzeak enplegua sortzen duela eta errentaren banaketa justuagoa ahalbidetzen duela.
5. **Gutxieneko soldata duina eta gehieneko errenta ezartzea.** Gutxieneko soldata lan- eta bizi-baldintza duinak bermatzeko tresna izan beharko litzateke. Haatik, espainiar estatuan finkatutako zenbatekoa (hileko 645,3 euro, edota 748,3, aparteko pagen zati proportzionala aintzat hartuz gero) oso eskasa da, inondik ere. Gainera, Frantzia, Herbehereak, Irlanda edo Belgikako 1.400 euroak baino askoz apalagoa da, eta zer esanik ez, Luxemburgoko 1.800 euroak baino. Beharrezkoa litzateke ere gehieneko diru-sarrera baimendu bat finkatzea, aberastasuna esku gutxitan pila ez dadin. Auzi honek justiziarekin, demokraziarekin eta Lurrari izan beharreko errespetuarekin du zerikusia (mugak ezarri behar zaizkio planeta mugatu honek jasaten duen harrapaketari). Erreibindikazio hau gauzatzeko hainbat bide badago, esaterako diru-sarrera edo etekin maila jakin batetik gora %100eko tasa marjinala.
6. **Finantza-erakundeen jarduna erabat aldatzea.** Aurrezki-Kutxen bankarizazioan atzera egin behar da (Kutxabank, CAN). Halaber, finantza-sistemaren jardunbideari beste norabide bat eman behar zaio, **familiarentzako eta enpresentzako kreditua eman dezan, espekulazioa alde batera utzita** eta zerga-ebasioarekin zerikusia duten aktibitateak debekatuz (paradis fiskalak). Euskal enpresa askoren arazoa kreditu gabezia da; hau mehatxua bihurtu da baita enpresa sendoentzat ere, etorkizuna duten produktuak izan arren. Egungo finantza-sistemak ez ditu dauden beharrezkoak asetzen, baztertu beharrekoak diren jarduera espekulatioen ondorioz. Egungo krisia eragin duen espekulazioak bere hortan jarraitzen du.
7. **Industri-politika.** Finantziarioa bermatu behar da (inbertsioetarako, I+G+Brako edota zirkulanterako), proiektua eta etorkizuneko produktua duten enpresentzat. Bestalde, Eusko Jaurlaritzak sektore estrategikoak definitu beharko litzateke, eta horrekin batera, hauek bultzatzeko plan konkretuak. Produktu osagarriak

eskaintzen dituzten enpresen artean sinergiak bultzatzeko proiektu eta planak ezinbestekoak dira. Honetaz gainera, beharrezkoak dira ere honakoak:

- Erakundeen jarduera aktiboa etorkizuna zalantzan duten enpresentzat kapitala lortzeko bitartekaritza.
  - Enpresen nazioarteratzeko prozesuak lagundu eta sustatzea.
  - Enpresa txiki eta ertainei buruzko plan konkretuak abiaraztea.
  - Ikerketa eta garapenari buruzko hausnarketari ekitea, kontutan izanik diru publikoz lagundu dena gizartearen zerbitzura jarri behar dela.
8. **Enplegu berdea sustatzea.** Oinarrizkoa da jarduera iraunkorrak sustatzea, ikuspuntu ekonomiko, sozial, zein ekologikotik. Egunetik egunera nabarmenagoa da premia larria dela produkzio, banaketa eta kontsumo eredia aldatzea. Atmosferan neurtzen den CO2 maila da horren isla: dagoeneko milioi partikulako 400dik gora dago, eta onargarri irizitako gehieneko kopurua 350 da. Besteak beste, enplegua sortzeko aukera handia dago energia berriztagarrietan, hondakinen kudeaketa eta tratamenduan, lurzoruen erregenerazioan, nekazaritza ekologikoan (eta lehen sektoreak beste sektoreekiko duen harremanean), kontaminazioaren kontrol eta prebentzioan, etab.
9. **Azken urteetan erabaki diren pentsio erreformak indargabetzea.** Azken erreformek erretiro adina atzeratu egin dute 67 urteraino, eta pentsio berriak murriztu, erosteko ahalmena bezala. Erretiratzeko adina atzeratzeak gazteen langabezia gehitzen du. Horrenbestez, murrizketak bertan behera utzi behar dira eta **pentsioak duinagoak** izan behar dira, langabezia murrizten lagungarri izan daitezten. Langile guztiek, edozein kontratu mota dutela ere, Gizarte-Segurantzian kotizatu behar dute.
10. **Enplegua mantendu.** Erreforma laboralek lana malgutu egin dute, enpresarioaren erabaki unilaterala medio. Honek kaleratzeak gehitzea eta enplegua prekarizatzea eragin du. Malgutasun handiagoaren ondorioz langabe kopurua hazi egin da, eta horrenbestez, beharrezkoa da **eskubide laboralak hobetzea**, azken urteotako **erreforma laboralak eta negoziazio kolektibokoak indargabetuz**; horrela enplegua suntsitzea galaraziko litzateke, eta lan-baldintzak hobetu. Honi dagokionez, beharrezkoa da **zio ekonomiko, organizatibo zein produktiboak** medio erabakitako **kaleratzeak ez onartzea**, enpresek etekinak dituztenean, edo aurreko ekitaldietan izan dituztenean.
11. **Enplegu-Zerbitzu Publiko sendoa eta kalitatezko formazio eredu bat garatzea, EAEko beharrian errealak asetzeko:**
- Egungo enplegurako prestakuntza eredia Espainiakoaren kopia da, hots, porrot egin duen eredu kaskar batena; estatuko ereduak gauza bat besterik ez du ziurtatzen, partaide diren erakundeentzako etekin ekonomikoa, izan ere, funts publikoen herenetik gora beren buruari bideratzen baitiote. ELAK galdegiten du eredu hau bazter dadila eta bertoko diseinu bat ezarri, gure lurraldearen beharrian sozial zein ekonomikoen arabera eta ospea duten lanbide heziketako zentro homologatuek emango dutena.
  - Bitartekaritza laborari buruz, ELAK aldarrikatzen du Enplegu-Zerbitzu Publikoak egin dezala, erakunde pribatuentzako diru-laguntza eta finantziario sistema alde batera utzita; erakunde horiek sarri ez dute zerbitzu egokirik eskaintzen, ez aukera-berdintasuna bermatzen.

- Enplegu eta formazioko eskumenen transferentzia salatu, erabakitzeko ahalmenik gabe eta galera ekonomikoa eraginez gauzatu baitzen. Enplegu-politikei buruz erabakitzeko ahalmena (politika aktiboari zein pasiboari dagokienez) euskal erakundeen esku behar dugu, hau funtsezko osagaia baita Lan-Harremanen eta Gizarte-Babesaren Esparrua deitzen diogun horretan.